

אמר ר' יוחנן מברכתו של אותו רשע אתה למד מה היה בלב, ביקש לומר שלא יהיו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות, מה טובו אהליך יעקב (במדבר כ"ד). לא תשרה שכינה עליהם, ומשכנותיך ישראל. לא תהא מלכות נמשכת, כנחלים נטיו. לא יהא להם זיתים וכרמים, כגנות עלי נהר... א"ר אבא בר כהנא כולם חזרו לקללה חוץ מבתי כנסיות ובתי מדרשות שנאמר (דברים כ"ג) "ויהפוך ה' א-לקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' א-לקיך, קללה ולא קללות" (סנהדרין ק"ה:).

יש להבין, מדוע דווקא הברכה: מה טובו, היא שלא נתהפכה, בעוד שאר ברכותיו של בלעם הפכו לקללות?

ביאר הגאון ר' משולם דוד צ"ל: בתי כנסיות ובתי מדרשות הן סוד ויסוד קיומו של עם ישראל, בלא לימוד התורה כלל ישראל אינו קיים, וממילא לא שייך להחזיר ברכה זו לקללה. שלא כשאר הדברים ששפיר שייך לבטלם כשיחטאו. עם ישראל חי וקיים אף אם לא תמשך המלכות או לא יהיו להם שדות וכרמים, אך ללא בתי כנסיות ובתי מדרשות, ליתא למציאות ישראל בכלל.

וכתב ששמע טעם נוסף: כאשר בלעם נאלץ לברך את ישראל, "בא לקלל ונמצא מברך", הרי ודאי שלא בלב שלם, הדבר בא בעל כורחו, מחוסר ברירה. ברם, את הפסוק: "מה טובו וגו'", הוא אמר "מכל הלב", וזאת, מכיוון שלדעתו ישיבת עם ישראל בבתי כנסיות ובבתי מדרשות אינה ברכה כי אם קללה. באשר, בכך תונצח העניות והדלות, הם יהיו "אומה של בטלנים" (עפ"ל) וללא אפשרות קיום. נמצא כי ברכה זו ניתנה בלב שלם, ולכך לא נהפכה לקללה.

ולפירוש זה, כוונת לשון הפסוק "ויהפוך", משמעה, דדבר זה גופא שהאומות סוברים כי הוא קללה, הפכו הקב"ה. כי דבר זה הוי ברכה ולא קללה, שכלל ישראל יכולים לשקוד על לימודם בבתי כנסיות ובתי מדרשות, והקב"ה מספיק לכל אחד די מחסורו, וכדאיתא בברכות (ל"ה:): "בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים".

בעניין זה, מפורסמים דברי ה"אור החיים" (דברים כ"ב י"ג): "כי יקח איש אשה וגו', דברה תורה כנגד בני אדם גם בני איש, אשר חוזרים פניהם מן התורה כאומרם כי היום קצר למה שצריך להשתדל על המחייה, ועליהם אמר הכתוב: **כי יקח איש אשה**, זאת התורה המאורשה, **ובא אליה**, שכבר זרחה עליהם אורה של תורה בהר סיני וקבלו הלוחות. **ושנאה**, פירוש שאין לבם חפץ לתת לה עונתה כמשפט, וכשבא מוכיח לדבר אליו למה תמאס אשת נעורים, משיב, כי אין התורה זנה ומפרנסת והוא צריך למחייה. גם אינו רואה סימן ברכה מאמצעות לימודה, הגם כי יעסוק בה אין נפתחין לו שערי פרנסה טובה, ואדרבה, רואה כי כל האנשים שריחקוה ואינם חושבים בה כל עיקר, בתיהם מלאים כל טוב. והוא אמרם: **ושם לה עלילות דברים והוציא עליה שם רע** באמרו: **את האשה הזאת לקחתי**, פירוש, שאינו כופר בליקוחיה, אלא שאומר: **ואקרב אליה ולא מצאתי לה**

בתולים, פירוש, לשון חוזק, כי עוסקיה סביב יחנו, לדפוק על דלתי אחרים ולמצוא טרף. מודיע הכתוב, כי הקב"ה שהוא הנקרא אבי הנערה וכנסת ישראל, יתבעו עלבונה של תורה לפני בית הדין הגדול.

והנה טענת העומד לתבוע עלבונה כתובה לפנינו, כאמרו: **ואמר אבי הנערה אל הזקנים את בתי נתתי לאיש הזה לאשה**, פירוש, לא נתתי לעגנה בקרן זויות, אלא להתנהג עמה במנהג אשה לבל ייגרע שארה כסותה ועונתה, כמו שמפרשים שלשת הדברים בספר הזהר (תיקונים ו) שכולם צריכים לתורה.

הבטחת הפרנסה ללומדי התורה, היא "צק עם כיסוי", שכן ידועים דברי הרמב"ם (פי"ג הי"ג משמיטה ויובל): "ולא שבט הלוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה'... ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים, ויזכה לו בעוה"ז דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללוויים. הרי דוד ע"ה אומר ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי" (ההבטחה אינה לעושר עצום, ריבוי ממון, אלא ל"דבר המספיק", "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש"- והרי המדרש אומר כי זו הבטחה גדולה).

ואף שלמה בנו שורר שירת התורה, הנמשלת לאשת חיל: "ושלל לא יחסר- אוכל פירות בעוה"ז ובעוה"ב... היתה כאניות סוחר- מביאה היא ללומדיה ברכה ומזון" (משלי ל"א י"א, י"ד ורש"י).

ואנו מביאים בכל ברכת המזון את הפסוק (תהילים ל"ז): "נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם".

כמדומני, שאין זה רק ציטוט מדברי דוד, שהוא זה שלא ראה צדיק נעזב. אלא, יכול כל אחד להתבונן, כי בסכה"כ מצבם הכלכלי של לומדי התורה, יחסית טוב, "בנס היו עומדין". נראה כי אחוז בעלי הדירות אינו קטן מזה של הציבור הכללי, וכידוע האדמו"ר מסאטמר צ"ל הביע התפעלותו, כי אין נס גדול מזה שאברכים השוקדים על תורתם בא", זוכים בדרך כלל להשיא צאצאיהם באופן מכובד.

ידידי הטוב סיפר, כי כאשר זכה לשוב בתשובה, דודו "נד בראשו", אך הגיב: "לפחות יחתנו לך את הילדים...". שכן במבט חילוני, בהסתכלות כלכלית "ריאלית", אין שום היתכנות למצב זה.

ובעצם, גם מי שזכה לחתן ילדיו, לרוב, אינו יכול להסביר איך... כיצד אמר אותו אדם: הקב"ה מעולם לא עזר לי, הוא תמיד עשה הכל בעבורי לבדו...

א"כ, צ"ק הפרנסה המובטחת לעוסקי התורה והוגיה, אינו רק המחאה עם כיסוי, אלא צ"ק שלעולם נפרע!